

การศึกษาอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวชมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

: กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

นายสมบัติ แซ่แฮ่

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-633-645-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 17377304

DEMAND FOR OUTDOOR RECREATION SERVICES
: A CASE STUDY OF KHAO YAI NATIONAL PARK

Mr. Sombat Saehae

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Economics

Department of Economics

Graduate School

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-633-645-2

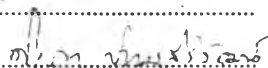
พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สมบัติ แซ่เฮ้ : การศึกษาอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวชมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา
อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ (Demand for Outdoor Recreation Services : A Case Study of
Khao Yai National Park). อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.กัลยาณี คุ้มมี.
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : รศ. ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ 120 หน้า ISBN 974-633-645-2

การศึกษามีจุดประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อประมาณการอุปสงค์ของบริการการท่องเที่ยวชมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรูปแบบใหม่ (2) เพื่อประมาณการราคาค่าบริการที่นักท่องเที่ยวยินดีจ่ายของการบริการแต่ละชนิด (3) เพื่อประมาณการระดับรายได้ที่จะได้รับจากการจัดบริการใหม่ การบริการที่นำเสนอมี 5 ชนิด คือ บริการหิ้งคูสัตว์ บริการสะพานแขวนหรือสถานที่สำหรับดูนก บริการยานพาหนะนำเที่ยวอุทยาน บริการอุปกรณ์พักค้างแรม และบริการเจ้าหน้าที่นำทางเดินป่า กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ วิธีการประเมินคุณค่าจากความเป็นไปได้ (Contingent Valuation Method : CVM) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลปฐมภูมิด้วยแบบสอบถามระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม พ.ศ. 2537 จำนวน 625 ตัวอย่าง ทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Sampling) ทำการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองโลจิท (Logit Model) ประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีการภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimation : MLE)

ผลการศึกษา พบว่า ความต้องการบริการของนักท่องเที่ยวแต่ละคนที่มีต่อบริการแต่ละชนิดมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ตัวแปรที่มีผลต่อความน่าจะเป็นที่จะเลือกใช้หรือไม่เลือกใช้บริการ ได้แก่ ตัวแปรพฤติกรรมทางเลือกในอดีต (การมีข้อมูลเกี่ยวกับบริการเดิมและการประกอบกิจกรรมในอดีต) และตัวแปรส่วนบุคคล (ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้) ส่วนผลการประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการบริการ ระดับราคาค่าบริการที่นักท่องเที่ยวยินดีจ่าย และระดับรายได้จากการจัดบริการ พบว่า บริการหิ้งคูสัตว์ บริการสะพานแขวนสำหรับดูนก บริการยานพาหนะนำเที่ยวอุทยาน บริการอุปกรณ์พักค้างแรม และบริการเจ้าหน้าที่นำทางเดินป่า แต่ละบริการจะมีนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการใช้บริการประมาณร้อยละ 31.1 20.6 14.8 38.1 และ 36.3 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด ตามลำดับ ระดับราคาค่าบริการแต่ละชนิดที่นักท่องเที่ยวยินดีจ่ายอยู่ที่ระดับ 20 20 10 80 และ 50 บาท ตามลำดับ และรายได้จากการจัดบริการแต่ละชนิดประมาณ 6.22 4.12 1.48 30.48 และ 18.15 ล้านบาท/ปี ตามลำดับ

ภาควิชา ..... เศรษฐศาสตร์ .....
สาขาวิชา ..... เศรษฐศาสตร์ .....
ปีการศึกษา ..... 2538 .....

ลายมือชื่อนิสิต ....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ....

C560334 : MAJOR ECONOMICS
KEY WORD: RECREATION SERVICES / TOURISM DEMAND

SOMBAT SAEHAE : DEMAND FOR OUTDOOR RECREATION SERVICES :

A CASE STUDY OF KHAO YAI NATIONAL PARK.

THESIS ADVISOR : ASST. PROF. KALAYANEE KOONMEE, Ph.D.

CO-ADVISOR : ASSO. PROF. DIREK PATMASIRIWAT 114 pp.

ISBN 974-633-645-2

The present study was conducted with the following three objectives: 1. to estimate the demand for new ecotourism services; 2. to estimate the amount park tourists would be willing to pay to use these services; and 3. to estimate the revenue that could be generated by providing the services. The services considered for the study were: 1. treetop observation platforms for wildlife-watching; 2. hanging bridges for bird-watching; 3. park vehicles for tourist transportation inside the park area; 4. provision of camping equipment; and 5. provision of guides. The study used the Contingent Valuation Method (CVM) for the collection of data through a questionnaire survey conducted on 625 tourists during November-December, 1994. The tourist population was sampled using the simple random sampling method. The data was analysed using the Logit Model, employing the Maximum Likelihood Method (LME).

The results indicate that the demand for the services varies with the respondents' personal characteristics, such as age, income, education and past experience of using similar services. The study estimates the number of tourists who would be willing to use the above services, their maximum willingness to pay for the services and the revenue that could be generated by providing these services were provided. For the five services mentioned above (viz. treetop observation platforms, hanging bridges for bird-watching, park vehicles for tourist transportation, provision of camping equipment, and availability of guides) the estimated percentages of tourists who would use the services are, 31.1, 20.6, 14.8, 38.1, and 36.3 percent; respectively; the maximum willingness to pay is 20, 20, 10, 80, and 50 baht, respectively, and the estimated revenue that could be earned by providing the services is 6.22, 4.12, 1.48, 30.48 and 18.15 million baht/year, respectively.

ภาควิชา..... Economics .....

สาขาวิชา..... Economics .....

ปีการศึกษา..... 1995 .....

ลายมือชื่อนิสิต..... ส.อ.ว. น.อ.ว. .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ความช่วยเหลือด้านเอกสาร วิชาการและข้อมูล และการให้คำปรึกษาเป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยาณี คุณมี อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ธนาคารนครธน และรองศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม นักวิจัยอาวุโส ฝ่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถาบันวิจัย เพื่อการพัฒนาประเทศไทย ผู้ศึกษาขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่าน ณ โอกาสนี้

ผู้ศึกษาขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กนกศักดิ์ แก้วเทพ ประธานคณะกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนโกมุฑ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลน้อย ตริรัตน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ท่านทั้งสามได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการศึกษา

ผู้ศึกษาขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.มิ่งสรรพ ขาวสอาด ผู้อำนวยการฝ่าย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ที่ได้เอื้อเฟื้ออนุญาต ให้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องพิมพ์ เอกสารวิชาการ ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณอาจารย์ผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษาของคณะเศรษฐศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้และประสิทธิ์ประสาทวิชาการที่ผ่านมาให้แก่ผู้ศึกษา

ขอขอบคุณฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้มอบทุนการศึกษาตลอดการ ศึกษา ณ สถานศึกษาแห่งนี้ และบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้มอบทุนอุดหนุน การวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณบิดา มารดา และพี่น้องในครอบครัว ที่ได้ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายต่างๆ และให้ความช่วยเหลือในการศึกษาตลอดมา และขอขอบคุณคุณงามนิจ วิชัยหาญ ผู้อ่านและตรวจ ทานความถูกต้องในการพิมพ์ Mr. Sunil Pednekar ผู้ตรวจแก้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ คุณศุภวรรณ แซ่เฮ้ คุณพัชรินทร์ แซ่เฮ้ และน้องๆ ทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัด การข้อมูล

และสิ่งสุดท้ายที่มีอาจลืม คือ ความดีและคุณประโยชน์ที่ก่อเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบให้เป็นความดีและคุณประโยชน์ของสังคมไทยที่ได้รับภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาของคน ส่วนน้อยของสังคมไว้มาโดยตลอด

สมบัติ แซ่เฮ้

พฤษภาคม 2539

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
- ความสำคัญของปัญหา ..	1
- วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
- ขอบเขตของการศึกษา	3
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 ข้อมูลเบื้องต้นของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	4
- ความนำ	4
- ทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	4
- จำนวนนักท่องเที่ยว	5
- ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมของนักท่องเที่ยว	9
- การจัดบริการทางการท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	10
- การพัฒนาและปรับปรุงการบริการ	16

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 กรอบความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมปริทัศน์	19
- แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	19
- ลักษณะสินค้าหรือบริการด้านการท่องเที่ยว	21
- อุปสงค์ต่อสินค้าหรือบริการการท่องเที่ยว	23
- การกำหนดราคาสินค้าหรือบริการที่เหมาะสมของบริการแต่ละชนิด	28
- กรอบการวิเคราะห์ทางทฤษฎี	29
- วรรณกรรมปริทัศน์	32
บทที่ 4 วิธีการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล	37
- วิธีการศึกษา	37
- การเก็บรวบรวมข้อมูล	38
- การวิเคราะห์ข้อมูล	40
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น	47
- การประมาณการอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวต่อการบริการแต่ละชนิด	58
- บริการห้างค้าปลีก	58
- บริการสะพานแขวนหรือสถานที่สำหรับดูนก	68
- บริการยานพาหนะนำเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	77
- บริการอุปกรณ์พักค้างแรม	84
- บริการเจ้าหน้าที่นำทางเดินป่า	95

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๖ สรุปและอภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะนโยบายทางเลือก	105
- สรุปและอภิปรายผล	106
- ข้อเสนอแนะนโยบายทางเลือก	112
- ข้อบกพร่องในการศึกษาและข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	114
รายการอ้างอิง	115
ภาคผนวก	118
แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษา	119
ประวัติผู้เขียน	126

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 - พ.ศ. 2537 7
2.2	ดัชนีฤดูกาลเฉลี่ยและจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยรายเดือนตั้งแต่ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2519 ถึง กันยายน พ.ศ. 2537 8
2.3	สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่ขออนุญาตเดินป่าท่องเที่ยวไพรนครนายก-เขาใหญ่ ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2535 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536 15
3.1	การแบ่งประเภทของสินค้าตามคุณสมบัติที่สำคัญ 2 ประการ 22
3.2	ผลการศึกษาผลประโยชน์ที่ได้รับจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ด้วยเทคนิคความยินดี จ่ายจากนักท่องเที่ยว (มูลค่าตัวเงินปี 2531) 34
3.3	ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อแนวทางการจัดหางบประมาณมาใช้ในการจัดบริการ ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ 34
3.4	จำนวนตัวอย่างที่ตอบสนองต่อความต้องการบริการการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่..... 36
5.1	จำนวนตัวอย่างที่มีความต้องการใช้บริการท่องเที่ยวชมธรรมชาติรูปแบบใหม่ แยกเป็นรายบริการ..... 48
5.2	ระดับความต้องการบริการของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการบริการแต่ละชนิด 49
5.3	ลักษณะข้อมูลเบื้องต้นทางเศรษฐกิจสังคมของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 53
5.4	จำนวนนักท่องเที่ยวที่ต้องการบริการใหม่ จำแนกตามกลุ่มของนักท่องเที่ยว..... 54
5.5	รูปแบบการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว 55
5.6	แหล่งข้อมูลข่าวสารของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่นักท่องเที่ยวได้รับ 56
5.7	จุดเด่นของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในทัศนะของนักท่องเที่ยว 56
5.8	จุดที่น่าสนใจหรือสถานที่ท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ 57
5.9	ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการห้างคู่สัตว์ 62

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.10	ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการห้างคูสต์ว์ เมื่อตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก 63
5.11	ระดับราคาค่าบริการห้างคูสต์ว์ที่นักท่องเที่ยวเสนอ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับราคาที่ตั้ง เป็นเกณฑ์..... 65
5.12	ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกของนักท่องเที่ยวที่มีต่อบริการสะพานแขวนดุนก... 71
5.13	ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกของนักท่องเที่ยวที่มีต่อบริการสะพานแขวน สำหรับดุนก เมื่อตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก 72
5.14	ระดับราคาค่าบริการสะพานแขวนสำหรับดุนกที่นักท่องเที่ยวเสนอ เมื่อเปรียบเทียบกับ ระดับราคาที่ตั้งเป็นเกณฑ์ 74
5.15	ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกของนักท่องเที่ยวที่มีต่อบริการยานพาหนะ นำเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่..... 79
5.16	ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกของนักท่องเที่ยวที่มีต่อบริการยานพาหนะ นำเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เมื่อตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก 80
5.17	ระดับราคาค่าบริการพาหนะนำเที่ยวอุทยานฯที่นักท่องเที่ยวเสนอ เมื่อเปรียบเทียบกับ ระดับราคาที่ตั้งเป็นเกณฑ์ 82
5.18	ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกของนักท่องเที่ยวที่มีต่อบริการอุปกรณ์พักค้างแรม 88
5.19	ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกของนักท่องเที่ยวที่มีต่อบริการอุปกรณ์พักค้างแรม เมื่อตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก 89
5.20	ระดับราคาค่าบริการอุปกรณ์พักค้างแรมที่นักท่องเที่ยวเสนอ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับ ราคาที่ตั้งเป็นเกณฑ์ 92
5.21	ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกของนักท่องเที่ยวที่มีต่อบริการ เจ้าหน้าที่นำทางเดินป่า 98
5.22	ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกของนักท่องเที่ยวที่มีต่อบริการ เจ้าหน้าที่นำทางเดินป่า เมื่อตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก 99

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.23	ระดับราคาค่าบริการเจ้าหน้าที่นำทางเดินป่าที่นักท่องเที่ยวเสนอ เมื่อเปรียบเทียบกับ ระดับราคาที่ตั้งเป็นเกณฑ์ 102
6.1	แสดงทิศทางและระดับนัยสำคัญของตัวแปรแต่ละตัวที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการ 111
6.2	จำนวนนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการบริการและรายได้จากการจัดบริการ 112

สารบัญภาพ

รูปที่	หน้า
2.1	สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519- พ.ศ. 2537 8
3.1	แผนภาพแสดงกรอบการวิเคราะห์ 30
3.2	จำนวนนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการ เมื่อมีการเก็บค่าบริการ 32
5.1	จำนวนนักท่องเที่ยวที่ยินดีจ่ายค่าบริการห้างคูสัตว์ ณ ระดับราคาต่างๆ 66
5.2	ระดับรายได้จากการจัดการบริการห้างคูสัตว์ ณ ระดับราคาต่างๆ 66
5.3	จำนวนนักท่องเที่ยวที่ยินดีจ่ายค่าบริการสะพานแขวนสำหรับคน ณ ระดับราคาต่างๆ 75
5.4	ระดับรายได้จากการจัดการบริการสะพานแขวนสำหรับคน ณ ระดับราคาต่างๆ 75
5.5	จำนวนนักท่องเที่ยวที่ยินดีจ่ายค่าบริการยานพาหนะนำเที่ยวอุทยานฯ ณ ระดับราคาต่างๆ 83
5.6	ระดับรายได้จากการจัดการบริการยานพาหนะนำเที่ยวอุทยาน ณ ระดับราคาต่างๆ 83
5.7	จำนวนนักท่องเที่ยวที่ยินดีจ่ายค่าบริการอุปกรณ์สำหรับพักค้างแรม ณ ระดับราคาต่างๆ 93
5.8	ระดับรายได้จากการจัดการบริการอุปกรณ์สำหรับพักค้างแรม ณ ระดับราคาต่างๆ 93
5.9	จำนวนนักท่องเที่ยวที่ยินดีจ่ายค่าบริการเจ้าหน้าที่นำทางเดินป่า ณ ระดับราคาต่างๆ 103
5.10	ระดับรายได้จากการจัดการบริการเจ้าหน้าที่นำทางเดินป่า ณ ระดับราคาต่างๆ 103